Acta Iuris Stetinensis

2022, nr 1 (vol. 37), 237–240
ISSN (print) 2083-4373 ISSN (online) 2545-3181
DOI: 10.18276/ais.2022.37-15

Michał Peno
dr
Uniwersytet Szczeciński
e-mail: michal.peno@usz.edu.pl
ORCID: 0000-0001-9905-3783

OPEN ACCESS
CC BY SA

Seminarium międzynarodowe „The COVID-19 pandemic – legal and economic consequences. International perspective"

W dniu 8 lipca 2021 roku na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego, poprzez platformę umożliwiającą organizację konferencji zdalnych, odbyło się seminarium międzynarodowe poświęcone analizie zjawisk prawnych, społecznych i ekonomicznych związanych z pandemią COVID-19.

Motywem organizacji konferencji była refleksja, że pandemia COVID-19 nie może być rozumiana jako problem, który społeczności lub państwa mogą rozwiązać lub złagodzić zwykłymi metodami, do których przywykliśmy na przestrzeni ostatniego wieku. Obywatele całego świata stają się świadkami fundamentalnej zmiany w samej naturze porządku społecznego, gospodarczego i prawnego. Jest to zmiana radykalna i wymagająca specjalnych metod, a także dostarczająca wiedzy obserwacyjnej dotyczącej działania instytucji społecznych w warunkach ekstremalnych, tak naturalnych, jak wynikających z restrykcji zapobiegających zachorowaniom. Tym właśnie zagadnieniom poświęcone było seminarium „The COVID-19 pandemic – legal and economic consequences. International perspective", objęte honorowym patronatem Dziekan Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego, dr hab. Eweliny Cała-Wacinkiewicz, prof. US.

Zdalna formuła umożliwiła zaproszenie gości zagranicznych. Wybuch pandemii w szczególny sposób doświadczył mieszkańców Włoch. Doniesienia medialne pozostawiły do dziś żywy obraz ofiar pandemii, stąd niezwykle interesujące były wystąpienia gości z tego tak bardzo doświadczonego pandemią kraju. Uniwersytet Turyński, jedną z ważniejszych włoskich uczelni, reprezentowali Beatrice Mossotto i Giuseppe Sclafani. Referenci wygłosili referaty dotyczące prawnych, społecznych i ekonomicznych skutków pandemii we Włoszech. Oprócz skupienia uwagi na zagrożeniach i problemach społecznych oraz gospodarczych związanych z pandemią, zwrócili uwagę na działania władz publicznych mających tym ryzykom i problemom przeciwdziałać. Referaty planowo dotyczyć miały odpowiednio zatrudnienia i podatków, ostatecznie jednak ta część seminarium przybrała postać dyskusji oraz prezentacji pewnych zagadnień odnoszących się do przeciwdziałania pandemii.

Reakcją na kryzys społeczno-gospodarczy, będący efektem zjawisk związanych z nastaniem pandemii COVID-19, było zastosowanie przez włoskie władze publiczne wielu środków mających przeciwdziałać pogłębianiu się niekorzystnych zmian społecznych. Warto dodać, że uwagi dotyczące tych sposobów są wciąż aktualne [uwaga moja – M.P.]. Do najważniejszych można zaliczyć środki podatkowe i środki dotyczące zatrudnienia. Środki podatkowe mają charakter bezpośredni i pośredni, a przybierają postać odroczenia płatności, obniżki stawek rozmaitych podatków, zwolnienia z opłacania składek na ubezpieczenie społeczne (niektórych grup zawodowych – np. rolników). Tak też odroczona została chociażby płatność należności celnych, wprowadzono też możliwość płatności akcyzy w ratach itp. Środki związane z zatrudnieniem to np. państwowe systemy rekompensat, szkolenia czy promowanie pracy zdalnej oraz działalności typu innowacyjny start-up. Przekształciły się one w wieloaspektowe wsparcie finansowe nowych przedsiębiorców celujących w nowoczesne technologie. Przykładem może być zakaz wypowiadania zbiorowych i indywidualnych układów pracy z uzasadnionych przyczyn biznesowych. Utworzono wiele funduszy, takich jak Fundusz Nowych Umiejętności, wprowadzono też bon na zakup usług doradztwa w zakresie innowacji („Voucher na menedżera innowacji").

W tym kontekście dr hab. Krystyna Nizioł, prof. US podniosła kwestię tzw. tarcz antykryzysowych oraz wzmacniania ochrony konsumentów na rynku finansowym jako konsekwencji pandemii COVID-19 w Polsce. W Polsce program pomocy publicznej adresowany jest nie tylko do przedsiębiorców (głównie mikro i średnich), rodzin (np. świadczenia socjalne), lecz także do konsumentów na rynku finansowym. Skuteczność tych działań będzie można ocenić dopiero w dłuższym okresie ich oddziaływania. Porównanie polityk – włoskiej i polskiej – zdawało się wypadać na korzyść działań władz włoskich z uwagi na ich wielotorowość

i orientację na bodźcowanie pozytywnych zmian w duchu innowacyjności, choć odroczonych w czasie.

Z kolei doktorantki Szkoły Doktorskiej Uniwersytetu Szczecińskiego, mgr Claudia Weiss oraz mgr Agnieszka Słomczyńska, wygłosiły referaty dotyczące polskiej perspektywy wpływu pandemii na życie społeczne w różnych jego obszarach i aspektach. W szczególności analizowano kwestię funkcjonowania przedsiębiorstw i konsumentów – w aspekcie ekonomicznym i prawnym – w dobie pandemii oraz zagadnienie bezpieczeństwa instytucjonalnego podczas COVID-19. Celem prezentacji Claudii Weiss było ukazanie wskaźników przestępczości gospodarczej w dobie pandemii w Polsce i wybranych krajach Europy Środkowej. Prelegentka przedstawiła podział przestępstw gospodarczych i wskazała te, które najczęściej popełniano właśnie podczas pandemii. Referat poprzedzony był analizą polskich regulacji prawnych dotyczących przestępstw gospodarczych. Centralnym punktem była prezentacja statystyk prowadzonych w krajach centralno-europejskich. Wnioskiem podsumowującym badania może być stwierdzenie, że okres pandemii sprzyjał przestępczości gospodarczej. Konkluzję tę potwierdzili w dyskusji paneliści z Włoch.

Agnieszka Słomczyńska w swoim referacie zauważyła natomiast, że skala powstałego kryzysu COVID-19 jest bezprecedensowa i nie ma gotowych recept na odpowiednie reakcje. Podniosła jednak, że audyt może pomóc w uruchomieniu działań naprawczych. Może stanowić także wsparcie dla rządu na wypadek przyszłych zdarzeń zbliżonych do pandemii COVID-19. W trakcie prezentacji dyskutowano kwestię skuteczności audytu w dobie pandemii. Skuteczność audytu wewnętrznego – jak stwierdziła prelegentka – zależy zarówno od zdolności i możliwości natychmiastowego reagowania audytorów, zgodnie ze zidentyfikowaną skalą ryzyka, jak i od właściwej realizacji zaleceń poaudytowych przez odpowiednie i odpowiedzialne podmioty. Wydaje się, że po okresie największej intensywności oddziaływania pandemii COVID-19 to właśnie komórki audytu mogą odegrać zasadniczą rolę w przeglądzie i skutecznym wzmocnieniu działań na rzecz ładu administracyjnego, skutecznego zarządzania itp., które są czynnikami ożywienia gospodarczego.

Moderatorami sesji seminaryjnej byli dr hab. Krystyna Nizioł, prof. US oraz dr Michał Peno (także organizatorzy wydarzenia, członkowie Zespołu Badawczego Filozofii, Teorii oraz Ekonomicznej Analizy Prawa Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego, kierowanego przez dr. hab. Olgierda Boguckiego, prof. US).

Wymiana stanowisk oraz sesja pytań i odpowiedzi nastąpiła po zaprezentowaniu wszystkich referatów. Spotkanie zakończyła owocna dyskusja. Konkluzję, w najbardziej ogólnym wymiarze, można sprowadzić do stwierdzenia, że pandemia

COVID-19 postawiła świat w trudnej sytuacji, a państwa wciąż próbują znaleźć najlepszą praktykę, aby mądrze i skutecznie na nią zareagować. Czasami trzeba użyć nawet najbardziej ekstremalnych środków, co jest uzasadnione (mimo ogromnych kosztów). Prelegenci spostrzegli, że historia wielokrotnie dowodziła, że każdy okres kryzysu gospodarczego skutkuje wprowadzeniem odpowiednich zmian w wielu politykach publicznych. Sytuacja ekonomiczna wywołana pandemią COVID-19 jest jednym z takich przypadków. Instrumenty stosowane w państwach Europy Środkowej (takich jak Polska, Czechy, Słowacja i Węgry), ale też we Włoszech są dość zbliżone, gdy chodzi o działania wprowadzane w celu łagodzenia skutków kryzysu społeczno-gospodarczego wywołanego przez pandemię COVID-19.

W dyskusji dr Michał Peno dostrzegł, że rozrost regulacji związanych z przeciwdziałaniem pandemii bynajmniej nie oznacza wzrostu uporządkowania i stabilności systemów prawa. W każdym niemal obszarze życia społecznego, a zwłaszcza w państwach środkowoeuropejskich (choć nie wszystkich), dostrzec można proces dezorganizacji i chaosu regulacyjnego, tylko czasami przypadkowego – wynikłego z zaniedbań. Niekiedy można odnieść wrażenie, że rządy dążą do tego, by stworzyć rzeczywistą sytuację dezorganizacji i destabilizacji. Nieporządek traktowany jest jako odejście od modelowego systemu prawa, uznawanego w zachodniej i europejskiej kulturze prawnej za urzeczywistniający rządy prawa. Dotyczy to także „prawa w działaniu" i psucia administracji.

Pandemia COVID-19 ma różne konsekwencje prawne, społeczne i ekonomiczne. Niewątpliwie zmusiła obywateli tak Włoch, jak i Polski do zmiany sposobu codziennego funkcjonowania. Musieli oni dostosować się do coraz bardziej radykalnych zakazów i bieżących nakazów rządu, które zmieniały się niemal codziennie. Skuteczność tych działań będzie można ocenić dopiero w dalszej perspektywie. Jednym ze wstępnych etapów tejże oceny z pewnością było prezentowane tu seminarium międzynarodowe.

CYTOWANIE

Peno M., *Seminarium międzynarodowe „The COVID-19 pandemic – legal and economic consequences. International perspective*, „Acta Iuris Stetinensis" 2022, nr 1 (vol. 37), 237–240, DOI: 10.18276/ais.2022.37-15.